

Гладун І.
*магістрант II курсу
спеціальності 103 Науки про Землю
Науковий керівник – доц. Царик П. Л.*

ВИКОРИСТАННЯ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТУ

До певного часу розвиток людства визначався рівнем матеріального виробництва. Використання природних ресурсів обмежувалося можливістю природи нейтралізувати антропогенний вплив. Таким чином, екологічний аспект розвитку суспільства не враховувався, а усі зусилля спрямовувалися на економічне зростання держав. Зміни в цьому підході виникли тільки з початком ХХ століття, коли збільшилася кількість населення, і негативний вплив людей на природу став відчутним на глобальному рівні. Це породило проблему взаємозв'язку економічного та екологічного аспектів розвитку господарства. Однак сталий розвиток не можна розглядати тільки з точки зору економічних чи екологічних вимог у виробництві та споживанні.

Термін «сталий розвиток» офіційно відповідає англійському терміну «sustainable development», що може бути дослівно перекладено як «життєздатний розвиток», «самопідтримуваний розвиток» або «всесторонньо збалансований розвиток».

Згідно з документами Всесвітньої туристичної організації, «сталий розвиток туризму» визначається як туристична діяльність, у якій управління всіма ресурсами здійснюється так, щоб задовільняти економічні, соціальні та естетичні потреби, а також зберігався культурний компонент, екологічні процеси, біорізноманіття та системи життєзабезпечення [1]. Таким чином, сталий розвиток туризму є збалансованим та економічно доцільним розвитком туристичної індустрії, який ґрунтується на рівновазі між збереженням природних та історико-культурних ресурсів, задоволенням потреб туристів та соціальними потребами місцевого населення в туристичних регіонах.

Проблемою сталого розвитку туризму стає використання позитивного впливу туристичної діяльності та регулювання її негативних наслідків. Згідно з документами, сталий розвиток туризму має враховувати потреби теперішніх та майбутніх туристів, забезпечуючи захист та розвиток можливостей на майбутнє. Важливим є ефективне управління всіма видами ресурсів для задоволення економічних, соціальних та естетичних потреб, збереження культурної цілісності, ключових екологічних процесів,

біорізноманіття та життєзабезпечення системи [1].

Отже, щодо збалансованості рекреаційно-туристичного потенціалу Івано-Франківської області та принципів сталого розвитку можна здійснити певні узагальнення, опираючись на первинний матеріал.

Залежно від рівня розвитку туристичної інфраструктури, особливостей туристичного продукту, наявності рекреаційних ресурсів та привабливості території, львівський науковець М. Рутинський ідентифікує три різних туристичних райони в гірській частині Івано-Франківщини, які сприяють розвитку туризму на засадах сталого розвитку: Ворохтинсько-Яремчанський, Верховинсько-Косівський і Осмолодсько-Болехівський райони [3]. Серед них найбільш популярним серед туристів є Ворохтинсько-Яремчанський туристичний район, де розташовано більше 2/3 гірських туристичних комплексів області та понад 50% садіб для сільського зеленого туризму Івано-Франківщини. Наступним за кількістю туристичних потоків у області є Верховинсько-Косівський туристичний район, який має два потужних туристичних центри в Косові та Верховині. Однак Осмолодсько-Болехівський туристичний район не відзначається значною популярністю, хоча має потенціал.

Передгірна та низовинна частина Івано-Франківської області, яка включає Снятинсько-Коломийський і Рогатинсько-Галицький туристичні райони, привертає значно менше відвідувачів, ймовірно, через недостатню рекламу на регіональному туристичному ринку.

На Івано-Франківщині агросадиби, що входять до мережі «Українська гостинна садиба», пропонують комфортні умови проживання та смачні страви традиційної та регіональної української кухні. Наприклад, «Княжий Град» у селі Княздвір Коломийського району, який є «Кращою садибою сільського зеленого туризму» у третій, найвищій категорії. У нього є два тарифи: «Стандарт» і «Все в одному». Господарі, крім основних послуг, пропонують різні додаткові послуги, такі як екскурсії. Приватна садиба «Еко-Карпати» у селищі Кути Косівського району, розташована в мальовничому куточку біля річки Черемош і гірського масиву Покутсько-Буковинських Карпат, також входить до цієї категорії. До другої категорії відносяться такі садиби: «12 Місяців» в селі Мислівка, «Дарваїв кут» у селі Старий Мізунь Долинського району, та гостинний двір «Горицвіт», який розташований на березі гірської річки поблизу залісної гори в селі Верхній Ясенів Верховинської територіальної громади. До першої категорії належать садиби, такі як «Бойківські світанки» у селі Новошин, «На Бабієвій горі» у селі Оболоня Долинського району і «Ведмежа гора» у селі Космач (однойменної територіальної громади).

Крім того, область має численні садиби базової категорії [2].

На Офіційному сайті Головного управління з питань туризму, євроінтеграції, зовнішніх зв'язків та інвестицій зазначено, що ведення реєстру садіб сільського зеленого туризму області є важливим для потенційних споживачів цих послуг та для надання господарям інформаційних послуг щодо якості обслуговування та відповідності нормативно-правових вимог. Проведення екологічної категоризації садіб сільського зеленого туризму області використовується як маркетинговий інструмент, що підвищує популярність садиби серед екологічно свідомих туристів. Категоризація приватних садіб забезпечує прозорість пропозиції для клієнта, контроль якості туристичного продукту, різноманітність пропозиції туристичних послуг та різницю в ціні. Знак «Гостинна садиба» або «Зелена садиба» надається Спільною сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні. Приватні оселі Івано-Франківщини проходять категоризацію за рівнем послуг («Гостинна садиба») та екологічністю («Зелена садиба»), що сприяє підвищенню конкурентоспроможності турпродукту.

Загалом, організація відпочинку на селі позитивно впливає на вирішення актуальних соціально-економічних проблем територіальних громад, сприяє створенню нових робочих місць і формує екологічну свідомість селян та відпочивальників.

На Івано-Франківщині активно розвивається екологічний туризм, використовуючи різноманітні ресурси, що належать до природоохоронних територій національного та регіонального значення. В основі такої туристичної орієнтації є принципи сталого розвитку.

Згідно з документом «Стратегія розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки», природно-заповідний фонд області охоплює 482 території та об'єкти, загальна площа яких становить 218,9 тис. га або 15,7% площі області. Це включає 33 об'єкти загальнодержавного значення (131,6 тис. га) та 449 об'єктів місцевого значення (87,26 тис. га), такі як природний заповідник «Торгани» та п'ять Національних природних парків, серед яких Карпатський, Гуцульщина, Галицький, Синьогора та Верховинський. Додатково, проводиться робота щодо збереження пралісів та квазіпралісів, а також розширення Національного природного парку «Чорний ліс» та Національного природного парку «Верховинський» за рахунок вилучення лісгосподарських земель [4].

В стратифікаційному відношенні більшість природно-заповідних об'єктів (62%) знаходиться у гірській частині, 25% – у Передкарпатті, а 13% – у рівнинній частині.

За інформацією від Н. Паньків (2008), серед природоохоронних та

рекреаційних установ місцевого значення, розташовані регіональні ландшафтні парки «Дністерський» вздовж Дністра на території Тлумацької і Городенківської територіальних громад, та «Поляницький» на території Болехівської територіальної громади.

Крім того, в області знаходяться обширні заповідні території, такі як ландшафтний заказник загальнодержавного значення «Грофа» і ботанічні заказники загальнодержавного значення «Яйківський» і «Тавпиширківський» та інші. Галицький національний природний парк представляє Рогатинське Опілля, а лісові заказники місцевого значення «Журити» і «Журавенківський» розташовані в даному регіоні. Національний парк «Гуцульщина» охоплює Покутсько-Буковинські Карпати, а гідрологічний заказник місцевого значення «Ріка Чорний Черемош» представляє Полонинсько-Чорногірську область. Інші значущі природоохоронні та рекреаційні об'єкти включають ландшафтні заказники, ботанічні заказники, загальнозоологічний заказник та інші. Загалом, ці природні об'єкти представляють значний екологічний потенціал для розвитку туризму.

Особливо унікальні ботанічні заказники загальнодержавного значення, такі як «Княздвірський», де зберігається тис ягідний, «Скит «Манявський» з модриною польською, «Яйківський» для охорони сосни кедрової та інші. Значущими є також комплексна пам'ятка природи «Скелі Довбуша» з унікальними скельними утвореннями та степові резервати, такі як «Масьок», «Касова гора», «Чортова гора» із реліктовою рослинністю.

Щодо перспективних об'єктів для сталого розвитку туризму на Івано-Франківщині, варто відзначити Косівську, Долинську, Надвірнянську, Городенківську, Яремчанську та Верховинську територіальні громади. Найбільше природоохоронних об'єктів розташовано на території Яремчанської територіальної громади (59,8%), а найменше – в Долинській територіальній громаді (10,6%).

Не зважаючи на те, що національні природні парки області призначені головним чином для збереження природи, вони також володіють великим рекреаційним та туристичним потенціалом.

Природні умови та значна кількість об'єктів природно-заповідного фонду в Івано-Франківській області сприяють впровадження сталого туризму в області. Особливий потенціал для розвитку цього виду туризму притаманний територіям Косівської, Долинської, Надвірнянської, Городенківської Яремчанської та Верховинської територіальної громад. Основною складовою частиною розвитку сталого туризму мають стати різноманітні екологічні стежки та еколого-пізнавальні туристичні маршрути, прокладені на території Івано-Франківщини. Усе це зумовить

розвиток «безпечного» туризму в області, що буде сприяти збереженню навколишнього середовища та раціональному використанню туристично-рекреаційних ресурсів Івано-Франківщини та забезпечить роботою місцевих мешканців, що зумовить економічне зростання регіону загалом.

Список використаних джерел:

1. Всесвітня туристська організація (ЮНВТО) World Tourism Organization, UNWTO). URL: <http://www2.unwto.org/en>.
2. Офіційний сайт «Спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні. URL: <https://www.greentour.com.ua/region/ivano-frankivska>.
3. Рутинський М. Я. Івано-Франківщина: територіальна організація туристичного комплексу та структура сучасного туристичного продукту регіону. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського. Серія: Географія, 2004. № 7. С. 177-184.
4. Стратегія розвитку Івано-Франківської області на 2021–2027 роки. URL: <https://orada.if.ua/wp-content/uploads/2020/01/Stratehiia-rozvytku-Ivano-Frankivskoi-oblasti.pdf>.
5. Царик Л., Царик П. Геоекологічні підходи до оцінки ступеня збалансованості природокористування. Вісник Львівського університету. Серія географічна. 2009. Вип. 37. С. 43-48.
6. Tsaryk L., Kuzyshyn A., Tsaryk P. Selected Aspects of Ecological Dimensions of Ecotourism Development in the Networks of National Natural and Regional Landscape Parks of Ukraine. Annales Universitatis Mariae Curie-Sklodowska, sectio B – Geographia, Geologia, Mineralogia et Petrographia. 2020. Vol. 75. P. 161-181.

Джула Д.
магістрант II курсу
спеціальності 103 Науки про Землю
Науковий керівник – проф. Кузишин А. В.

ЗНАЧЕННЯ ГЕНЕРАЛЬНИХ ПЛАНІВ ДЛЯ ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ МІСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ (НА ПРИКЛАДІ ПОДІЛЬСЬКИХ ОБЛАСТЕЙ)

Територіальна диференціація соціального розвитку, нерівність людей за умовами життя в різних районах країни охоплює велике коло політичних, духовних і економічних проблем. Серед складових геопросторових соціально-економічних відмінностей можна назвати такі: відмінності між умовами праці й побуту соціальних спільностей людей у районах різного таксономічного рангу; рівнем їх соціального розвитку, включаючи показники освіти, професійної кваліфікації; територіальний пріоритет наявних політичних партій та громадських рухів; електоральні уподобання населення різних регіонів; взаємозв'язок національної та релігійної складових тощо. Соціально-економічні відмінності складні за структурою, їм властиві численні ознаки і особливості, різноманітність сторін, які їх характеризують.